វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប

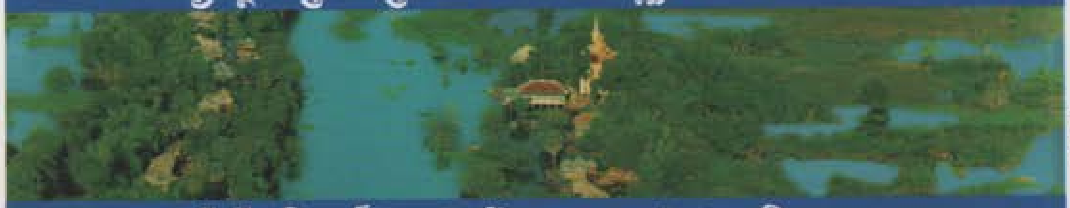

ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ផលនេសាទទឹកសាបកម្ពុជាដោយនិរន្តរភាព

WorldFish CENTER

ឯកសារសង្ខេប

តំលៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និង ការចិញ្ចឹមជីវិតនៃជលផលបឹងទន្លេសាប

ហាប ណាវី
សេង លាង
រតនា ឈឿនផាកឌី

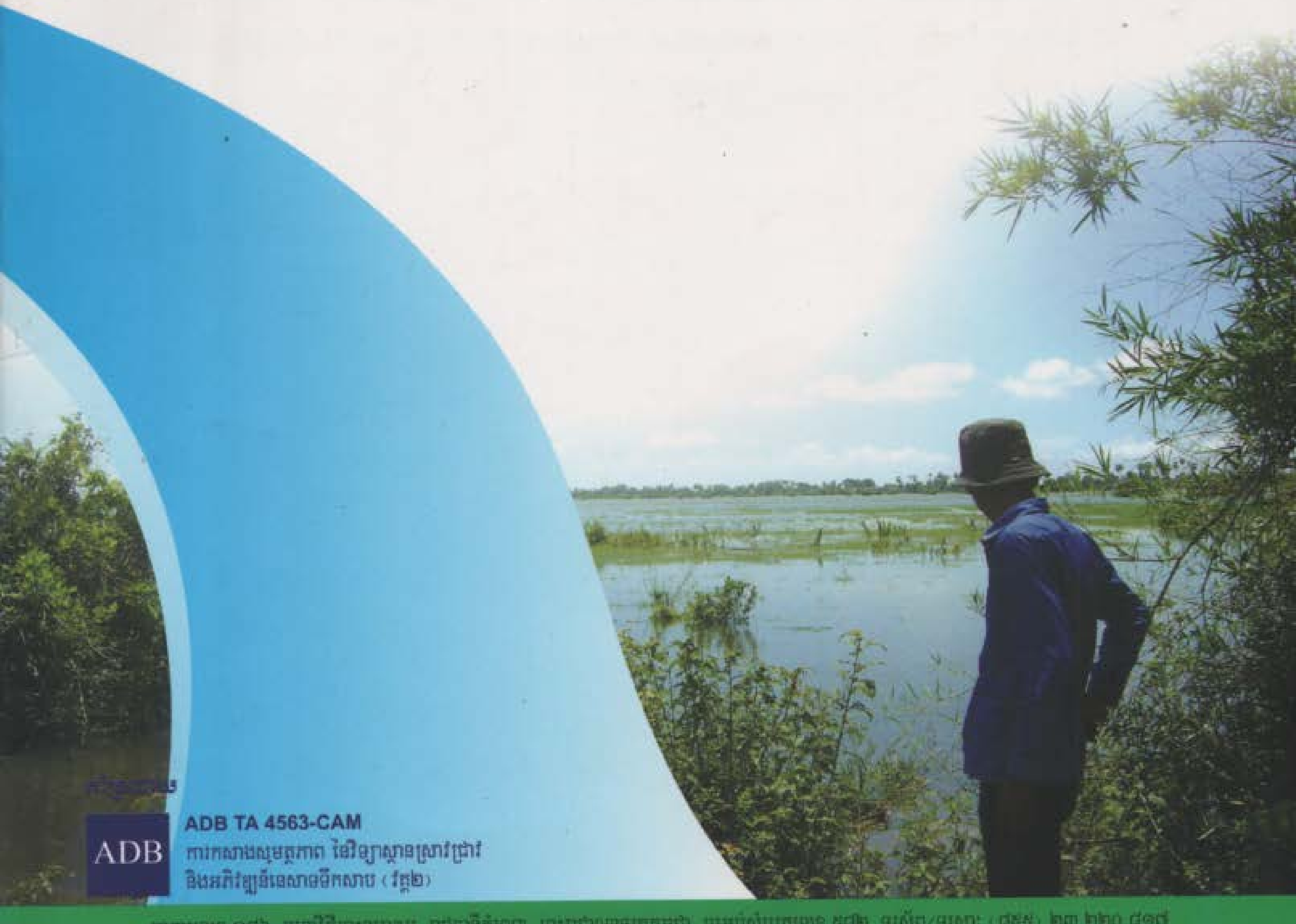

គាំទ្រដោយ
ADB TA 4563-CAM
ការកសាងសមត្ថភាព នៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប (វគ្គ២)

អាគារលេខ ១៨៦, មហាវិថីព្រះនរោត្តម, រាជធានីភ្នំពេញ, ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, ប្រអប់សំបុត្រលេខ ៨៨២, ទូរស័ព្ទ/ទូរសារ: (៨៥៥) ២៣ ២២០ ៨១៧
អ៊ីម៉ែល: info@ifredi.org គេហទំព័រ: www.ifredi.org

តំលៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និង ការចិញ្ចឹមជីវិតនៃជលផលបឹងទន្លេសាប

ហាប ណាវី

សេង លាង

រតនា ឈឿនផាកឌី

ឆ្នាំ ២០០៦

បោះពុម្ពផ្សាយដោយវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប (IFReDI) នៃនាយកដ្ឋានជលផល
អាសយដ្ឋាន : អាគារលេខ ១៨៦ មហាវិថីព្រះនរោត្តម រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

Hap, N., Seng, L. and Chuenpagdee, R. 2006. Socioeconomics and Livelihood Values of Tonle Sap Lake Fisheries. Inland Fisheries Research and Development Institute, Phnom Penh, Cambodia. 32 pp.

ឯកសារសង្ខេបនេះត្រូវបានរៀបរៀងឡើង ជាផ្នែកមួយនៃជំនួយបច្ចេកទេសសម្រាប់ការកសាងសមត្ថភាពនៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាបដែលបានអនុវត្តដោយមជ្ឈមណ្ឌលត្រី ពិភពលោក និងគាំទ្រដោយ ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (TA 4563-CAM).

នេះមិនមែនជាការបោះពុម្ពផ្សាយជាផ្លូវការរបស់ធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីទេ ហើយទស្សនៈដែលបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅទីនេះ មិនទាក់ទងនឹងធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ីឡើយ ។

ISBN: 999506502-9
9789995065027

បោះពុម្ពដោយ D-Offset Printing House, 012 988 908

ម.ឯ.ក.ក AIDOC
Code: 147-037
Date:
Donated by:

តម្លៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និង ការចិញ្ចឹមជីវិតនៃជលផលបឹងទន្លេសាប

ហាប ណាវី[១]
សេង លាង[២]
រតនា ឈឿនផាកឌី[៣]

---

[១] ប្រធានការិយាល័យសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប នាយកដ្ឋានជលផល ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា

[២] មន្ត្រីការិយាល័យសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប នាយកដ្ឋានជលផល ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា

[៣] អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ នៃមជ្ឈមណ្ឌលត្រីពិភពលោក រាជធានីភ្នំពេញ កម្ពុជា

មាតិកា

បញ្ជីតារាង. បញ្ជីរូប. iii

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ iv

សេចក្តីសង្ខេប v

១. សេចក្តីផ្តើម ១

២. សកម្មភាពនិងចរិតលក្ខណៈរបស់សហគមន៍នៅតំបន់បឹងទន្លេសាប ១

៣. យុទ្ធសាស្ត្រនៃការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតនិងការពឹងផ្អែកទៅលើធនធានវារិជាត ៧

៤. តំលៃនៃធនធានជលផល និងធនធានវារិជាត ១០

៥. បញ្ហានិងផលវិបាកក្នុងការទ្រទ្រង់ដល់ការធ្វើនេសាទដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត ១៧

៦. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ២២

ឯកសារយោង ២៥

បញ្ជីតារាង

តារាងទី ១: ភាគរយនៃគ្រួសារ បានចូលរួមនេសាទនៅតាមរដូវ និង ប្រភេទភូមិ

(៤៥គ្រួសារ នៅក្នុងនៅក្នុងភូមិនៃខេត្តនិមួយៗ) ៣

តារាងទី ២: ផលចាប់ជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំក្នុងមួយគ្រួសារ និងការប្រើប្រាស់នៅខេត្តកំពង់ចាម

និងសៀមរាបទៅតាមប្រភេទភូមិ ៤

តារាងទី ៣: ភាគរយនៃគ្រួសារដែលបានចូលរួមនៅក្នុងសកម្មភាពរកប្រាក់ចំណូលផ្សេងៗ

ទៅតាមប្រភេទភូមិ ៦

តារាងទី ៤: សារៈសំខាន់នៃធនធានធម្មជាតិជាសាធារណៈដោយផ្អែកលើរបាយការណ៍

នៃការប្រើប្រាស់តាមរយៈការអង្កេតគ្រួសារនៅខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និង សៀមរាប........ ៩

តារាងទី ៥: ការបែងចែកជាភាគរយនៃមេគ្រួសារជាបុរស និងស្ត្រីតាមរយៈមុខរបរនិងប្រភេទភូមិ.... ៩

តារាងទី ៦: ការប៉ាន់ស្មានប្រាក់ចំណូលជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំក្នុងមួយគ្រួសារ(ជាដុល្លារ)ពីប្រភពទាំងអស់

តាមប្រភេទកំរិតប្រាក់ចំនូល តាមប្រភេទភូមិ និង តាមខេត្ត.. ១២

តារាងទី ៧: ប្រាក់ចំណូល "ដុល" សរុបសំរាប់គ្រួសារដែលពឹងផ្អែកលើ

ប្រភពធនធានវារីជាតនៃបឹងទន្លេសាប ១៤

តារាងទី ៨: តំលៃប្រើប្រាស់នៃជលផល ១៦

តារាងទី ៩: សង្ខេបនៃចំលើយដែលចាំបាច់ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមក្នុងការធ្វើអោយមាន

និរន្តភាពនៃរបរចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុង និងជុំវិញបឹងទន្លេសាប............ ១៩

បញ្ជីរូប

រូបទី ១: ប្រភេទផ្សេងៗនៃតំលៃដែលផ្សារភ្ជាប់ជាមួយប្រព័ន្ធវារីអេកូឡូស៊ី

នៅតំបន់បឹងទន្លេសាប ១១

រូបទី ២: ភាគរយនៃការបែងចែកគ្រួសារតាមកំរិតប្រាក់ចំណូលសំរាប់ប្រភេទភូមិនិមួយៗ.............. ១៣

រូបទី ៣: ភាគរយនៃការបែងចែកចំនួនគ្រួសារនិងការប៉ាន់ស្មានប្រាក់ចំណូលសរុបប្រចាំឆ្នាំ

តាមកំរិតប្រាក់ចំណូល (ប៉ាន់ស្មានសំរាប់ប្រាំខេត្ត).. ១៥

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

អ្នកនិពន្ធសូមថ្លែងអំណរគុណនូវការផ្តល់ថវិកាដោយធនាគារអភិវឌ្ឍន៍អាស៊ី (Asian Development Bank ADB) ក្រោមគំរោង ADB-TA 4563-CAM (ការកសាងសមត្ថភាពនៅក្នុងវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ និង អភិវឌ្ឍន៍នេសាទទឹកសាប ដំណាក់កាលទី II) ដែលជួយបង្កើតអោយមានការស្រាវជ្រាវនេះ។ យើងសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះ ឯកឧត្តម **ណៅ ធូក** លោកបណ្ឌិត **ចន គូរៀន** (Dr. John Kurien) លោកបណ្ឌិត **ប្លេក រ៉ាតណឺ** (Dr. Blake Ratner) កញ្ញា **យូមីកូ គូរ៉ា** (Ms. Yumiko Kura) និង លោក **ម៉ាកូ កេស្គីនិន** (Mr. Marko Keskinen) រាល់ការជួយពិនិត្យឡើងវិញលើរបាយការណ៍ព្រាងនិងជួយផ្តល់នូវការរិះគន់ដ៏មានប្រយោជន៍ជាច្រើន។ យើងសូមថ្លែងអំណរគុណជាពិសេសចំពោះ អ្នកស្រី **អេមិលីតា អាគបាយ៉ានី** (Mrs. Emelita C. Agbayani) និង លោក **រ៉េណាតូ អាគបាយ៉ានី** (Mr. Renato F. Agbayani) នូវរាល់ការផ្តល់យោបល់និងកែសំរួល។ យើងសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ លោក **កាឌុល កាន់ដារិទ្ធ** ដែលបានជួយក្នុងការវិភាគទិន្នន័យ និងការរៀបចំរចនាតារាងនិងផ្សេងៗនានា។ យើងក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរចំពោះ មន្ត្រីនៃការិយាល័យជលផលប្រចាំខេត្តទាំងប្រាំ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលនៃអន្តរក្រសួង និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួន និង អ្នកចូលរួមនៅក្នុងសិក្ខាសាលា ដែលបានចែករំលែកនូវរាល់ចំណេះដឹង បទពិសោធន៍ និងទស្សនវិស័យ របស់ពួកគេនៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ។ ទស្សនៈ និង មតិយោបល់ដែលមាននៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ គឺជារបស់អ្នកនិពន្ធ ប៉ុន្តែមិនមែនតំណាងអោយអង្គការឬស្ថាប័នរបស់ពួកគេឡើយ។ ជាចុងក្រោយនេះ អ្នកនិពន្ធទទួលខុសត្រូវចំពោះរាល់កំហុសឆ្គងនានា និង/ឬ ការខ្វះខាតដែលមាន នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ។

សេចក្តីសង្ខេប

តំលៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និង ការចិញ្ចឹមជីវិតនៃជលផលបឹងទន្លេសាប

ដោយ

ហាប ណាវី, សេង លាង និង រតនា ឈឿនផាកឌី

ធនធានជលផលនៅក្នុងតំបន់បឹងទន្លេសាប គឺមានសារៈសំខាន់មិនអាចកាត់ថ្លៃបានទេ ហើយបានចូលរួមចំណែកយ៉ាងច្រើន (ប្រហែល៦០%) នៃផលិតផលនេសាទទឹកសាបសរុប។ អ្វីដែលមិនទាន់ត្រូវបានទទួលស្គាល់ នោះគឺសារៈសំខាន់នៃប្រពន្ធ័វារីអេកូឡូស៊ីនៃបឹងទន្លេសាបចំពោះការចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ប្រជាជនជាងមួយលាននាក់ដែលរស់នៅក្នុង និង ជុំវិញតំបន់នោះ ហើយព្រមទាំងពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំង (តែមិនទាំងស្រុងទេ)ទៅលើធនធានទាំងនោះ។ របាយការណ៍សង្ខេបនេះ គឺដកស្រង់ចេញពីការសិក្សាថ្មីៗមួយដែលផ្តល់នូវការប៉ាន់ស្មានតំលៃរបស់ធនធានជលផលនិងវារីជាត ចំពោះសហគមន៍ទាំងឡាយនៅក្នុងខេត្តទាំងប្រាំដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹងបឹង ទន្លេសាប ដូចជា ខេត្តសៀមរាប បាត់ដំបង ពោធិ៍សាត់ កំពង់ឆ្នាំង និងកំពង់ធំ។ របាយការណ៍នេះបង្ហាញអោយឃើញថា គ្រួសារទាំងអស់នៅក្នុងតំបន់ទាំងនោះចូលរួមក្នុងសកម្មភាពប្រកបរបរ ចិញ្ចឹមជីវិត និងរកប្រាក់ចំណូលផ្សេងៗរួមមាន ការធ្វើនេសាទ ការកែច្នៃត្រី ការទិញលក់ត្រី ការចិញ្ចឹមត្រី ការធ្វើស្រែ កម្មករ ប្រចាំថ្ងៃ និងប្រមូលអុស ដោយឥតគិតអំពីមុខរបរចំបងរបស់ពួកគេឡើយ។ ចំណូលសរុបប្រចាំឆ្នាំនៃគ្រួសារដែលបានមកពីការប្រើប្រាស់ដោយផ្ទាល់នៃភោគផលរបស់គ្រួសារដែលពឹងផ្អែកទៅលើធនធានជលផលនៅក្នុងខេត្តទាំងប្រាំ ត្រូវបានប៉ាន់ស្មានសរុបប្រហែលជា ២៣៣ លានដុល្លារអាមេរិក។ មានតែមួយភាគបីនៃចំនួននោះតែប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវទទួលបានដោយគ្រួសារដែលមានចំណូលតិចជាង ១.០០០ដុល្លាអាមេរិក ហើយដែលរួមមាន ប្រហែលជា ៧២% នៃចំនួនគ្រួសារសរុប។ ចំពោះគ្រួសារដែលមានចំណូលទាបទាំងនោះ គឺភាគច្រើនជាអ្នកនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារនិងសំរាប់បរិភោគតែប៉ុណ្ណោះ និងកសិករដែលចិញ្ចឹមជីវិតដោយពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងទៅលើបឹងទន្លេសាប។ ជាការពិតណាស់ ទាក់ទងទៅនឹងរបរចិញ្ចឹមជីវិតរបស់ពួកគេដូចជាការធានានូវសិទ្ធិនៃការប្រើប្រាស់ធនធាននានានិងសិទ្ធិចាំបាច់ចំពោះសុវត្ថិភាពស្បៀង ការងារ ការអប់រំ និងការរក្សាសុខភាពគួរតែត្រូវបានបញ្ជាក់អោយបានច្បាស់នៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាអំពីការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយនិរន្តរភាពនៃធនធានជលផល និងប្រពន្ធ័វារីអេកូឡូស៊ីនៃបឹងទន្លេសាប។

១. សេចក្តីផ្តើម

របាយការណ៍សង្ខេបនេះមានគោលបំណងបកស្រាយអំពីចរិតលក្ខណៈនៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គមរបស់សហគមន៍នេសាទនៅជុំវិញបឹងទន្លេសាប និង សង្ខេបនូវព័ត៌មានស្តីពីតំលៃនៃការចិញ្ចឹមជីវិត និង សេដ្ឋកិច្ចរបស់ធនធានជលផលចំពោះសហគមន៍ទាំងនោះ ហើយនឹង ដើម្បីកំណត់នូវបញ្ហាសំខាន់ៗដែលគួរលើកយកមកពិចារណាក្នុងការធ្វើអោយមាននិរន្តភាពនៃការប្រកបមុខរបររបស់ពួកគេ។ សេចក្តីសង្ខេបនេះបានដកស្រង់មួយចំនួន ធំចេញអំពីការសិក្សាស្តីអំពីសេដ្ឋកិច្ចសង្គមថ្មីៗនេះ និង ការប្រកបរបចិញ្ចឹមជីវិតដោយពឹងផ្អែកទៅលើធនធាន ជលផលនៅក្នុងបឹងទន្លេសាប[៤] ជាពិសេសនៅក្នុងរបាយ ការរបស់ (Rab *et al.* 2005) និង (Ahmed *et al.* 1998) ហើយរបាយការណ៍ទាំងពីរនេះបានផ្តល់នូវព័ត៌ មានជាមូលដ្ឋាននៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គមស្តីពីសហគមន៍ ដែលស្ថិតនៅជុំវិញបឹងទន្លេសាបក្នុងរយៈពេលពីរខុសគ្នា[៥]។ របាយការណ៍សង្ខេបនេះ គឺផ្តោតសំខាន់ទៅលើខេត្តប្រាំ ដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់នឹងបឹងទន្លេសាប ដូចជាខេត្ត សៀមរាប បាត់ដំបង ពោធិសាត់ កំពង់ឆ្នាំង និងកំពង់ធំ។ ជាដំបូងយើងធ្វើការបកស្រាយអំពីសហគមន៍នានានៅ ក្នុងបឹងទន្លេសាបនិងសកម្មភាពនេសាទ សកម្មភាពទាក់ទងនឹងការធ្វើនេសាទ ហើយនឹងសកម្មភាពរកប្រាក់ ចំណូលផ្សេងៗទៀតរបស់ពួកគេ។ បន្ទាប់មកទៀត យើងនឹងធ្វើការសង្ខេបជាទូទៅលើយុទ្ធសាស្ត្រនៃការប្រកបរបចិញ្ចឹមជីវិត ព្រមទាំងភាពពឹងផ្អែកទៅលើធនធានវារិជាតរបស់ពួកគេ។ ដូច្នេះហើយយើងនឹង ទាញយកមកធ្វើការពិចារណាអំពី "តំលៃ" ឬ សារៈសំខាន់នៃធនធានជលផលនិងធនធានវារិជាតផ្សេងៗទៀត ដោយផ្អែកទៅលើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ដែលបានធ្វើឡើងដោយ (Rab *et al.* 2005)[៦]។ ជាចុងក្រោយ យើងធ្វើការសន្និដ្ឋានដោយមានបញ្ហាសំខាន់ៗ ដែលជាគន្លឹះនិងផលវិបាកក្នុងការធ្វើអោយមាននិរន្តរភាពនៃការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតនៅក្នុងសហគមន៍នេសាទទាំងឡាយនៅក្នុង និង ជុំវិញបឹងទន្លេសាប។

២. សកម្មភាពនិងចរិតលក្ខណៈរបស់សហគមន៍នៅតំបន់បឹងទន្លេសាប

ជលផលគឺជាធនធានចំបងសំរាប់ការរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាជាយូរលង់ណាស់មកហើយ ជាពិសេសចំពោះ ការរស់នៅរបស់សហគមន៍នៅក្នុង និងជុំវិញបឹងទន្លេសាបតែម្តង។ ធនធានជលផលដែលបានមកពីតំបន់បឹងទន្លេសាប ចូលរួមចំណែកប្រហែលជា ៥៧ ទៅ ៦២% នៃផលិតផលនេសាទទឹកសាបសរុបរបស់ប្រទេសកម្ពុជា (Baran, 2005) ឬប្រហែលជា ២00.000 ទៅ ២១៨.000តោន ដោយផ្អែកទៅលើផលនេសាទសរុបជាមធ្យមក្នុងកំឡុងឆ្នាំពី ២00១ ដល់ ២00៣ (DoF, 2004) ដែលស្មើរនឹងតំលៃចន្លោះពី ១៥0 ទៅ ២៥0 លានដុល្លារអាមេរិច[៧] (MAFF-CNMC, 2003)។ យោងទៅតាមការសិក្សាដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ

---

[៤] ពាក្យថា "បឹងទន្លេសាប" ដែលប្រើនៅទីនេះគឺបញ្ជាក់អំពីការផ្តោតសំខាន់ទៅលើតំបន់បឹង និងវាលលិចទឹកហើយមិនសំដៅទៅលើទន្លេសាប ដែលភ្ជាប់បឹងជាមួយនឹងទន្លេមេគង្គទេ។ ពាក្យថាបឹងទន្លេសាប ទន្លេសាប និង បឹងធំ ត្រូវបានប្រើក្នុងន័យ ដូចគ្នានៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ។

[៥] តំបន់ដែលសិក្សានៅក្នុង Rab *et al.* (2005) រួមមាន កំពង់ឆ្នាំង សៀមរាប និង កណ្តាល ហើយជាផ្នែកមួយដែលមាននៅ ក្នុង Ahmed *et al.*(1998) ដោយរួមបញ្ចូលទាំង កំពង់ធំ បាត់ដំបង ពោធិសាត់ កំពង់ចាម និង ភ្នំពេញ។ ការសិក្សារបស់ Ahmed *et al.*(1998) ត្រូវបានធ្វើឡើងចន្លោះឆ្នាំ ១៩៩៥-១៩៩៦ រីឯ Rab *et al.* (2005) ត្រូវបានធ្វើឡើងចន្លោះឆ្នាំ ២00៣-២00៤។

[៦] តួរលេខដែលត្រូវបានបង្ហាញនៅក្នុងរបាយការណ៍សង្ខេបនេះត្រូវបានធ្វើការវិភាគឡើងវិញតាមរយៈទិន្នន័យទទួលបានពីការ អង្កេតរបស់ Rab *et al.* (2005) ដើម្បីបញ្ចូលព័ត៌មានតែពីរខេត្តប៉ុណ្ណោះ គឺ កំពង់ឆ្នាំង និង សៀមរាប។ ដូច្នេះ វាខុសពីអ្វីដែល ត្រូវបានរាយការណ៍នៅក្នុង Rab *et al.* (2005)

[៧] អត្រាប្តូរប្រាក់ដែលអនុវត្តន៍នៅក្នុងការសិក្សានេះគឺ ១ ដុល្លារអាមេរិក = ៤000 រៀល

១៩៩៥ ដែលមានចំណងជើងថា "**ការវាយតំលៃសេដ្ឋកិច្ចសង្គមនៃផលនេសាទទឹកសាបរបស់ប្រទេសកម្ពុជា**" (Ahmed *et al.*,1998) បានអោយដឹងថាមានប្រជាជនសរុបប្រហែលជា ១.១៧ លាននាក់ នៅក្នុងខេត្តទាំងប្រាំ (មានប្រហែលជា ១៤៥សហគមន៍នេសាទ និង ១៩៥.០០០គ្រួសារនេសាទ) ដែលពឹងផ្អែកទៅលើធនធានជលផលនិងធនធានវារិជាតផ្សេងៗទៀតសំរាប់ជា ម្ហូបអាហារ ជាចំណូល និង ជារបរចិញ្ចឹមជីវិត។ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៣ ចំនួនប្រជាជនត្រូវបានប៉ាន់ស្មានថាមានការ កើនឡើងដល់ទៅ១.២៥លាននាក់ (Rab *et al.*,2005)។

ជលផលគឺជាធនធានមួយយ៉ាងសំខាន់សំរាប់ការរស់នៅរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាជាយូរលង់ណាស់មកហើយ។ ជាពិសេសប្រហែលជា ១.២៥ លាននាក់នៃប្រជាជនរស់នៅក្នុង៥ខេត្តជុំវិញបឹងទន្លេសាបដែលពឹងផ្អែកលើធនធានជលផល និងធនធានវារិជាតសំរាប់ជាម្ហូបអាហារ ជាប្រាក់ចំណូល និងជារបរចិញ្ចឹមជីវិត។

ជាទូទៅ ការនេសាទត្រូវបានបែងចែកជាបីប្រភេទផ្សេងៗគ្នាដូចជា ការនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារ (ទ្រង់ទ្រាយតូច) ការនេសាទជាលក្ខណៈមធ្យម (សិប្បកម្ម) និង ការនេសាទជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្មឬទ្រង់ទ្រាយធំ (ឡូត៍នេសាទ)[៨] ។ ការបកស្រាយដោយសង្ខេបនៃប្រភេទនេសាទទាំងនោះ ត្រូវបានលើកមកពន្យល់ដូចខាងក្រោម ជាមួយនឹងការប៉ាន់ស្មាននូវផលនេសាទក្នុងឆ្នាំ ១៩៩៥ ដូចបានសរសេរនៅក្នុង (Ahmed *et al.* 1998) ដោយផ្អែកទៅលើការស្ទង់ទិន្នន័យទៅលើអ្នកនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារចំនួន៨៦៧គ្រួសារ អ្នកនេសាទ ជាលក្ខណៈមធ្យមចំនួន ៨៤គ្រួសារ និង ឡូត៍នេសាទចំនួន ៦ ដែលចាត់ទុកថាទាក់ទងទៅនឹងសកម្មភាពនេសាទយ៉ាងសកម្ម នៅក្នុងរយៈពេលនៃការស្ទង់ទិន្នន័យនោះ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាគួរអោយកត់សំគាល់ផងដែរថាការប៉ាន់ស្មាននៅឆ្នាំ១៩៩៥ហាក់ដូចជាមានភាពខុសគ្នាយ៉ាងពិតប្រាកដមួយអំពីតួលេខបច្ចុប្បន្ន ដោយចាត់ទុកថាកំណែទំរង់ជលផលថ្មីនេះ អាចបណ្តាលអោយមានការកើនឡើងនូវចំនួនគ្រួសារនេសាទ។

i. *ការនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារ (ទ្រង់ទ្រាយតូច)*: ការនេសាទប្រភេទនេះត្រូវបានអនុវត្តស្ទើរតែគ្រប់គ្រួសារដែលរស់នៅជុំវិញបឹងទន្លេសាប ហើយជាធម្មតាគឺត្រូវធ្វើឡើងដោយសមាជិកគ្រួសារ និងប្រើប្រាស់ឧបករណ៍នេសាទតូចៗ ដូចជា មង និង លបជាដើម។ ការនេសាទនេះត្រូវធ្វើឡើងដោយមិនចាំបាច់មានលិខិតអនុញ្ញាត និងអាចធ្វើនេសាទបានពេញមួយឆ្នាំ។ ចំពោះបរិមាណនៃផលនេសាទត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីផ្គត់ផ្គង់ក្នុងផ្ទះ។ គ្រួសារភាគច្រើនបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងសកម្មភាពនេសាទ គឺមាន ៩០% នៃចំនួនគ្រួសារសរុបធ្វើនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារ។ នៅឆ្នាំ១៩៩៥ មានចំនួនប្រហែល ៨៥.០០០គ្រួសារ ដែលធ្វើនេសាទទ្រង់ទ្រាយតូច និងតាមការប៉ាន់ស្មានផលចាប់ជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំ គឺប្រហែលជា ០.៧ តោនក្នុងមួយគ្រួសារ។ មានជាងពីរភាគបីនៃផលនេសាទគ្រួសារសរុប ដែលបានមកពីខេត្តកំពង់ឆ្នាំង និង ខេត្តបាត់ដំបង។

ii. *ការនេសាទជាលក្ខណៈមធ្យម*: ការធ្វើនេសាទប្រភេទនេះគឺមានលក្ខណៈជាពាណិជ្ជកម្ម និងត្រូវបាន អនុញ្ញាតអោយធ្វើនេសាទតែក្នុងចន្លោះពេលពីខែតុលាដល់ខែឧសភាតែប៉ុណ្ណោះ គឺនៅពេលដែលកំរិតទឹកនៅក្នុងបឹងទន្លេសាបចាប់ផ្តើមស្រកចុះ ហើយទំហំនៃតំបន់លិចទឹកក៏រួមតូចទៅៗ។ តាមបទបញ្ញាបច្ចុប្បន្ន ការធ្វើនេសាទប្រភេទនេះមិនចាំបាច់បង់ពន្ធទេ។ រីឯប្រភេទឧបករណ៍នេសាទវិញ

[៨] សូមមើលការបកស្រាយលំអិតនៃប្រភេទការនេសាទនៅក្នុង Baran (2005)